

TARTALOM

Bárdi Nándor: Nemzetiségpolitikai látószögek és társadalomtörténeti folyamatok (Előszó az erdélyi kiadáshoz)	5
Balla Bálint: Bevezető	11

ELSŐ KÖNYV 1867–1918

ELŐSZÓ

A román és a magyar életkörülmények alakulása a dualizmus korabeli Magyarországon és Nagy-Romániában (1867-1940)	21
--	----

I. Fejezet

A magyarországi románok gazdasági helyzete és megélhetési lehetőségei	27
A román parasztság helyzetének alakulása	27
A román parasztság földvásárlásai	33
A magyar földművelésügyi minisztérium tevékenysége	36
A román szövetkezeti mozgalom	38
A román szegénység okai	41
A román királyságbeli parasztság sorsa	42
A román iparosok	47
A román kereskedelem	48
A román pénzügyek	49
A román értelmiség	51
A román hivatalnokok és tisztviselők	53
A román megyei tisztviselők irredentizmusa	58
A román hivatalnokok és szabadfoglalkozású értelmiségiek 1914-ben	60
A vegyes falvak románosodása	67
A magyar gazdaságpolitika	69

II. FEJEZET

A román nyelvhasználat a magyar államban	75
A nemzetiségi törvény jellege és rendelkezései	75
A román nyelvhasználat a hetvenes évek elején	78
Nyelvhasználat a falvakban	81
Nyelvhasználat a megyékben és a felsőbb hatóságokhoz intézett kérésekben	86

Nyelvhasználat a megyegyűléseken és a városi hivatalokban	88
Nyelvhasználat a bíróságok előtt	92
Nyelvhasználat az egyházban és az oktatásban	94
A helység- és családnevek használata	95
Nyelvhasználat a mindennapi életben	98
Nyelvhasználat más államokban	99

III. FEJEZET

A románok egyházi helyzete a magyar államban	104
A román egyházak az osztrák–magyar kiegyezés előtt	104
Az önálló román görög katolikus érsekség megszervezése	105
A görögkeleti (ortodox) román érsekség	106
A „nemzeti-egyházi kongresszus” politikai szerepe	110
Miron érsek politikai felfogása	111
A vallási és erkölcsi élet hanyatlása	116
A román görög katolikus egyház	122
A román egyházak anyagi helyzete	124
A szomszéd országokban élő románok egyházi helyzete	136

IV. FEJEZET

A magyarországi románság közművelődési helyzete	144
Az elemi oktatásügy	144
Az iskolák jellege és száma	144
A tanulók	149
A román tanítók helyzete	151
Az Apponyi-féle törvények	153
A román iskolák szelleme	156
A magyar nyelv tantárgyként való bevezetése	157
A román tanítók irredentizmusa	159
A 1906. évi bukaresti kiállítás	160
Apponyi a román iskolák irredentizmusa ellen	163
A román elemi oktatásügy az Apponyi-törvény végrehajtása után	167
Az első világháború és a román elemi iskolák	172
A román felekezeti és a magyar állami iskolák viszonya	175
A középfokú oktatás	179
Tanító- és tanítónőképzők	179
Iparos-tanonc iskolák	180
A brassói román felsőkereskedelmi és alreáliskola	180
Polgári leányiskolák	180
Szülésznőképző iskolák	180
A román középiskolák felállítása és fenntartása	181
A román tanári kar helyzete	182
A román középiskolák belső szelleme	184
Az 1883. évi középiskolai törvény	187
A középiskolák irredentizmusa	190
A román gimnáziumok tanulói	193

Magyar tanulók elrománosítása	195
A főiskolai és egyetemi oktatás	197
A román hallgatók ösztöndíjai	199
A román hallgatók helyzete a kolozsvári magyar egyetemen	201
A román hallgatók helyzete a budapesti egyetemen	204
[Összefoglalás]	206
A román közművelődés iskolán kívüli szervei	207
Az Astra	207
Más egyletek	211
A román színelőadások	212
A román sajtó	213
A szomszédos államok kultúrpolitikája	214
[Összefoglalás]	216
V. FEJEZET	
A magyarországi románok jogai és közszabadságai	223
Az egyéni szabadság	224
A tulajdonjog	224
A sajtószabadság	224
A román faji bojkott hirdetése	229
A magyar állam és a magyarság kritizálása	231
A román faj dicsőítése	232
A magyar történelem ócsárlása	233
A Romániához való tartozás kifejezése	234
A gyülekezési és társulási szabadság	237
A vallásszabadság	240
A román nemzeti szimbólumok használata	240
A nemzeti színek	240
A himnusz	242
A nemzeti hősök	243
A románok politikai jogai	245
A törvény előtti jogegyenlőség	252
A jog- és közszabadság más államokban	255
[Összefoglalás]	258

MÁSODIK KÖNYV

1918–1940

I. FEJEZET	
A magyarok gazdasági helyzete és megélhetési lehetőségei	
Nagy-Romániában	267
A magyar parasztság helyzete	271
Adópolitika a magyar vidékeken	284
A magyar munkásság	290
A magyar iparosok	292
A kereskedelem	295

A magyar értelmiség	298
Az egyházi alkalmazottak	300
Az állami tisztviselők	301

II. FEJEZET

A magyar nyelvhasználat a román államban	311
A közéletben	312
A közigazgatásban	313
A hatóságokhoz intézendő kérések	315
A helységnevek használata	316
A magyar nyelv használatának korlátozása a magánéletben	318

III. FEJEZET

A magyarok egyházi helyzete Nagy-Romániában	322
A szervezeti és közjogi helyzet kialakulása	322
Az anyagi helyzet	329
A vallásszabadság sérelmei	336

IV. FEJEZET

A magyarság közművelődési helyzete	
Nagy-Romániában	351
Az elemi oktatásügy	351
A tanulók	357
A magyar tanítók helyzete	359
A magyar felekezeti iskolák szelleme	361
A magyar felekezeti iskolák és román állami iskolák viszonya	368
A magyar elemi oktatásügy helyzetének mérlege az Anghelescu-törvények uralma alatt	372
A középfokú oktatás	375
Az iskolák fenntartása	380
A tanárok helyzete	380
A tanulók	383
A magyar iskolák belső szelleme	389
A főiskolai és egyetemi oktatásügy	395
A magyar közművelődés iskolán kívüli szervei	401
Az Erdélyi Múzeum-Egyesület	401
Az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület sorsa	405
A magyar nyelvű sajtó	406
A magyar színelőadások	409
Az erdélyi magyar irodalom	414

V. FEJEZET

A magyarok jogai és közsabadságai	
a román állam területén	422
Az egyéni szabadság joga	422
A tulajdonjog	425
A sajtószabadság	428

A magyar sajtó élete a cenzúra árnyékában	429
A gyülekezési és társulási szabadság	436
A vallásszabadság	439
A nemzeti szimbólumok használatának tilalma	440
A határokon túli magyarsággal való érintkezés	443
A magyarság politikai jogai	444
A törvény előtti jogi egyenlőség	450
MELLÉKLETEK	453
Címszavas tartalom	455
Gyakran idézett források és szerzők	463
Források és irodalom	466
Hírlapok, folyóiratok, évkönyvek	471
Mutatók	473
Személynevek	473
Földrajzi nevek	484
Szöveggondozói utószó	494
FÜGGELÉK	497
Mester Miklós: Bíró Sándor (1907–1975)	499
Rónai András: Nemzetiségi politika trianon előtt és után	502
Bíró Sándor: Pro Memoria (1945)	509
Miskolczi Ambrus: A modern román nemzet a „rég” Magyarországon	512